

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 DEP
0032 OSLO

FORSVARSDPARTEMENTET	
SAKNR.: 14/ 01056-16	
26 AUG 2014	
ARKBET:	0511
KASSERES 5 ÅR	
KASSERES 30 ÅR	
BEVARES	

Deres ref. 2014/01056-9/FD II 5/SIH1051.1 Vår ref. 14/3390 - ÅST

Dato
22.08.2014

Høring - Forslag til lov om undersøkelser av ulykker og hendelser i Forsvaret

Vi viser til Forsvarsdepartementets brev av 23. mai 2014 med vedlegg.

Justis- og beredskapsdepartementet har følgende merknader:

I høringsnotatet punkt 2.2.1 er det sagt om forvaltningsloven at «[d]e alminnelige reglene etter kapittel I til III, derunder bestemmelser om habilitet, forsvarlig saksbehandling og taushetsplikt, vil derimot i utgangspunktet gjelde». Fvl. kap. I-III inneholder imidlertid ingen uttrykkelige bestemmelser som sier at saksbehandlingen skal være forsvarlig. Det kan her sies at de alminnelige reglene i fvl. kap. I-III og det alminnelige forvaltningsrettslige prinsippet om forsvarlig saksbehandling vil gjelde, eller noe tilsvarende.

I utkastet § 20 er det fastsatt at undersøkelsesmyndigheten fortløpende skal holde tilsynsmyndigheter og andre myndigheter underrettet om forhold som avdekkes underveis, og om sine egne foreløpige vurderinger av dette, i den grad det anses nødvendig for sikkerheten i Forsvaret. Det er derimot ikke sagt noe i lovteksten eller merknadene om hvordan dette forholder seg til taushetsplikten i utkastet § 19. Vi antar at denne rapporteringen skal skje uten hinder av taushetsplikt, og dette bør komme til uttrykk i lovteksten.

Det går ikke fram av høringsnotatet hva som nærmere er ment med bestemmelsen i utkastet § 19 tredje ledd tredje punktum om at informasjon mottatt fra utenlandske eller internasjonale aktører er taushetsbelagt etter første til tredje ledd «i den grad de

passer». Dersom slike opplysninger er omfattet av taushetsplikt etter forvaltningsloven eller annen lov, blir vurderingen den samme som når opplysningene kommer fra norske aktører. Taushetsplikt etter tredje ledd gjelder opplysninger som er framkommet under forklaringer for undersøkelsesmyndigheten, og dette virker lite aktuelt for opplysninger mottatt fra utenlandske aktører. En eventuell oversendelse av slike opplysninger fra en utenlandsk aktør medfører heller ingen behov for avvikende taushetspliktregler.

Ut fra dette framstår det uklart om det er behov for denne bestemmelsen. Dersom den skal videreføres, bør behovet og meningen bak den i så fall komme tydelig til uttrykk i merknadene. En slik bestemmelse bør i alle tilfeller flyttes fra tredje ledd og bli fjerde ledd andre punktum, dersom den opprettholdes.

I høringsnotatet punkt 6.8.3.1 andre avsnitt er det sagt:

«Offentlighetsprinsippet innebærer at enhver har rett til å gjøre seg kjent med opplysninger som er knyttet til saksdokumenter, journaler og lignende registre som forvaltningen har i sin besittelse, jfr. § 3 i lov av 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i offentlig verksemd (offentleglova).»

Offentlighetsprinsippet omfatter mer enn dokumentinnsyn, og innsynsretten er knyttet til saksdokumenter og ikke bare opplysninger. Setningen bør derfor endres, og kan for eksempel lyde: «Offentlighetsprinsippet innebærer blant annet at enhver har rett til å gjøre seg kjent med saksdokumenter og journaler hos forvaltningen, jf. Grunnloven § 100 femte ledd og offentliglova § 3.»

I punkt 6.8.3.3 og i de spesielle merknadene i punkt 8 er det gjort rede for bakgrunnen for lovforslaget § 23 om unntak fra innsyn for utkast til undersøkelsesrapport. JD kan i stor grad slutte seg til disse vurderingene, men det bør i en kommende proposisjon sies noe mer om når det typisk vil være behov for et slikt unntak. Et aktuelt eksempel på dette kan være tilfeller der slike utkast til rapporter inneholder mange opplysninger som kan være omfattet av taushetsplikt, og mye tilsier at informasjonen i alle tilfeller ikke bør gjøres offentlig kjent, men det er vanskelig og tidkrevende å få avklart taushetspliktspørsmålet.

Det går ikke klart fram av høringsnotatet om et avslag på innsyn etter utkastet § 23 skal kunne påklages. Vi forutsetter at avslag eller andre avgjørelser i innsynssaker etter loven skal kunne påklages på vanlig måte, og dette bør komme tydelig til uttrykk i loven. Klageretten bør fastsettes i et andre ledd i § 23 og kan da for eksempel lyde slik:

«Avgjørelser i innsynssaker etter loven her kan påklages i samsvar med reglene i offentliglova § 32 og offentligforskrifta § 11. Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for klageinstansen, har taushetsplikt i samsvar med § 19 i loven her for opplysninger de

blir kjent med i forbindelse med arbeidet eller tjenesten, og som gjelder saker som nevnt i første punktum.»

Det bør generelt ikke brukes skråstrek i lovtekster, og «den/de» bør derfor endres til «den eller de» i utkastet § 18 første ledd første punktum.

Forskriftsbestemmelsene i § 21 fjerde ledd og § 22 tredje ledd bør endres, dersom det faktisk er behov for dem. Det gir lite mening å si at det kan fastsettes forskrift med bestemmelser «etter innholdet i paragrafen her». Dersom det er behov for slike forskriftshjemler her, kan en aktuell utforming være «Departementet kan gi forskrift om utarbeiding av rapport etter paragrafen her» for § 21 fjerde ledd, og «Departementet kan gi forskrift om foreleggelse av utkast til undersøkelsesrapport etter paragrafen her» for § 22 tredje ledd.»

I høringsnotatet punkt 6.7.4 brukes uttrykket «vern mot sanksjoner». Det som drøftes er imidlertid et forbud mot at opplysninger gitt under forklaringsplikt kan brukes som grunnlag for straffeforfølgelse eller sanksjoner fra arbeidsgiver og foresatte. Den som er forklaringspliktig vil således ikke være vernet mot sanksjoner. Det er for eksempel ikke tvilsomt at politiet kan straffeforfølge personer som har forklart seg for undersøkelsesmyndigheten. Vernet ligger i at vedkommende skal beskyttes mot at opplysninger som fremgår av forklaringen brukes mot ham eller henne senere.

Begrepsbruken i en kommende proposisjon bør etter vårt syn ikke gi uttrykk for at vernet rekker lenger enn det faktisk gjør. Dette vil for eksempel gjelde overskriften i utkastet § 25 «Forbud mot sanksjoner fra foresatt eller arbeidsgiver». § 25 omhandler ikke et forbud for arbeidsgiver eller foresatt til å sanksjonere mot en som har avgitt forklaring under forklaringsplikt. Forbudet gjelder bruk av opplysninger fra forklaringen som grunnlag for sanksjoner. En aktuell utforming av overskriften kan være: «Forbud mot bruk av opplysninger som grunnlag for andre sanksjoner». Dette vil være mer presist og samtidig tydeliggjøre sammenhengen med § 24.

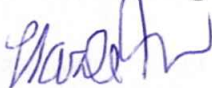
I høringsnotatet punkt 6.7.3.10 drøftes situasjonen der undersøkelseskommissjonen sitter med informasjon som kan avverge at uriktige personer blir tiltalt og dømt for straffbare handlinger. Det drøftes om det må gjøres unntak fra taushetsplikten etter utkastet § 19 dersom undersøkelsesmyndigheten sitter på taushetsbelagt informasjon som kan hindre at en uskyldig person blir tiltalt eller dømt. I den anledning uttales at det er tvilsomt i «hvilken grad tredjepersoner, slik som undersøkelsesmyndighet og andre som utøver arbeid eller tjeneste for denne som har mottatt slike opplysninger under forklaringsplikt etter utkast til § 16 også kan påberope seg unntaket i straffeloven § 172». Det konkluderes ikke på dette punktet i høringsnotatet, men det uttales at spørsmålet bør vurderes konkret av retten.

JD mener at undersøkelsesmyndigheten i slike tilfeller har plikt til å forklare seg for retten i rettsaken mot den uskyldige. At det foreligger en slik forklaringsplikt følger

blant annet av straffeloven § 172. Den skyldiges vern mot selvinkriminering etter samme bestemmelse kan ikke påberopes av undersøkelsesmyndigheten.

I en eventuelt påfølgende straffesak mot den skyldige, vil imidlertid undersøkelsesmyndigheten ha taushetsplikt, jf. utkastet § 19 tredje ledd. Opplysninger som fremgår av undersøkelsesmyndighetens forklaring i rettsaken mot den uskyldige, kan ikke brukes som bevis mot den skyldige, jf. forslaget § 24. På denne måten vil både hensynet til å unngå at en uskyldig blir dømt og den skyldiges vern mot selvinkriminering bli ivaretatt.

Med vennlig hilsen

Harald Aass
fagdirektør

for
Åshild Tveit Arnstorp
rådgiver